

تأثیر روش تدریس مشارکتی با تأکید بر جرئت‌آموزی (بیانی) بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس دین و زندگی

نویسندگان: علی‌اکبر شیخی فینی^{۱*}، اقبال زارعی^۲ و سمیه سعادت‌زاده^۳

۱. دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه هرمزگان

۲. دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه هرمزگان

۳. کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی

ashaikhifini@yahoo.com

* نویسنده مسئول: علی‌اکبر شیخی فینی

چکیده

پژوهش حاضر، تأثیر روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان را بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه اول دوره متوسطه در درس دین و زندگی، بررسی کرده‌است. روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان، برای گروه آزمایشی و روش تدریس سخنرانی یا سنتی برای گروه کنترل به‌کارگرفته شد. روش تحقیق، تجربی بود و از طرح چهار گروهی سولومون با پیش‌آزمون و پس‌آزمون، استفاده شد. نمونه مورد مطالعه ۱۲۴ نفر از دانش‌آموزان سال اول دبیرستان شهر بندرعباس بودند. ابزار مورد استفاده در پژوهش، پرسش‌نامه جرئت‌آموزی گمبیریل و ریچی، بوده‌است. برای سنجش میزان پیشرفت تحصیلی از نمرات دانش‌آموزان استفاده شده‌است. دو روش تدریس مشارکتی و سنتی به‌مدت ده هفته اجرا شدند. نتایج نشان‌دادند که روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان، بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت داشته‌است.

کلیدواژه‌ها: روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان، پیشرفت تحصیلی.

پژوهش‌های آموزش و یادگیری

(دانشور و نشر)

• دریافت مقاله: ۸۹/۱۰/۲۹

• پذیرش مقاله: ۹۱/۰۱/۱۹

*Scientific-Research
Journal of Shahed
University*

*Twentieth Year, No.3
Autumn & Winter
2013-14*

**Training & Learning
Researches**

دوفصلنامه علمی - پژوهشی
دانشگاه شاهد

سال بیستم - دوره جدید

شماره ۳

پائیز و زمستان ۱۳۹۲

مقدمه

زمانی وجود دارد که عملکرد هریک از اعضای گروه سنجیده‌شود، نتایج به فرد و گروه پس داده‌شود و با عملکردی استاندارد مقایسه شود و طبق آن، فرد به وسیله گروه برای شکست یا موفقیت مورد پرسش قرارگیرد؛ چهارمین مؤلفه، تعامل هم‌زمان است. در گروه مشارکتی اعضای گروه در تعامل چهره‌به‌چهره با یکدیگر کار می‌کنند و موفقیت همدیگر را ارتقایی دهند؛ مؤلفه پنجم، مهارت‌های بین‌فردی و مربوط به گروه‌های کوچک است. یادگیری مشارکتی از یادگیری رقابتی و یادگیری انفرادی پیچیده‌تر است. چراکه اعضای گروه هم‌زمان باید هم در کارگروهی درگیر شوند و هم روی تکلیف کارکنند و چنین کاری به مهارت‌های بین‌فردی و مهارت‌های مربوط به گروه‌های کوچک، نیازمند است و آخرین مؤلفه یادگیری مشارکتی، ایجاد ساختار پردازش گروهی است؛ پردازش گروهی را می‌توان به‌عنوان تمرکز بر یک جلسه گروهی، تعیین اعمال مفید و غیرمفید اعضا و تصمیم‌گیری درباره اینکه چه اعمالی باید ادامه یا تغییر یابند، تعریف کرد [۵]. تحقیق‌ها نشان داده‌اند که آموزش مفاهیم و موضوع‌های مختلف درسی به شیوه سنتی، دارای کارآمدی لازم نیست و دانش‌آموزان برای یادگیری عمیق مفاهیم به تعامل و ارتباط با یکدیگر نیاز دارند [۶]؛ بنابراین لازم است که به دانش‌آموزان اجازه داده‌شود که با یکدیگر ارتباط و تعامل داشته‌باشند و با معلم ارتباط نزدیکی برقرارکنند [۷]. روش تدریس مشارکتی به افزایش انگیزه در یادگیری منجر می‌شود و در نتیجه، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را فراهم می‌سازد [۸]. از دهه ۱۹۸۰ به بعد، آموزش مشارکتی به‌عنوان رویکردی جدید و برجسته در آموزش مدرسه‌ای مطرح شده‌است؛ یکی از دلایل مهم در طرف‌داری گسترده از این الگو، مطالعاتی گسترده است که در پایه‌های تحصیلی اول تا دوازدهم در مدارس مختلف و برنامه‌های درسی گوناگون در کشورهای غربی صورت گرفته‌اند؛ این تحقیق‌ها نشان می‌دهند، دانش‌آموزانی که با الگوی مشارکتی تکالیف گروهی انجام می‌دهند، در آزمون‌ها نمره‌هایی

به‌منظور تدریس مؤثر، معلمان باید دانش کافی درباره فراگیران، موضوع تدریس و نیز روش‌های تدریس مناسب داشته‌باشند. محققان، چهار روش آموزش را معرفی کرده‌اند که می‌توانند به پیشرفت تحصیلی بالا منجر شوند؛ این روش‌ها شامل تدریس مستقیم، یادگیری مشارکتی، یادگیری تسلطی و آموزش مبتنی بر طرح هستند [۱]. یادگیری مشارکتی، کارکردن با یکدیگر برای دستیابی به اهداف مشترک در موقعیت‌های مشارکتی است؛ افراد در چنین شرایطی، نتایجی را دنبال می‌کنند که هم برای خود و هم برای گروه، سودمند باشند [۲]. یادگیری مشارکتی کاربرد آموزشی گروه‌های کوچک به‌گونه‌ای است که دانش‌آموزان با یکدیگر کار می‌کنند تا یادگیری خود و دیگران را افزایش دهند. اصطلاح‌های یادگیری گروهی و یادگیری مشارکتی، اغلب در معنایی یکسان به‌کار گرفته می‌شوند؛ در واقع، کارگروهی به معنای کارکردن چند دانش‌آموز با یکدیگر است و چنین فرایندی به‌لزوم دربرگیرنده مشارکت نیست. یادگیری مشارکتی، فرایندی است که در آن دانش‌آموزان در گروه‌های متشکل از افراد با توانایی‌های مختلف کار می‌کنند و برپایه موفقیت گروهی به‌عنوان یک کل پاداش می‌گیرند [۳]. فعالیت‌های یادگیری مشارکتی، فعالیت‌هایی ساختارمند هستند که در آنها دانش‌آموزان، مسئول مشارکت و یادگیری خود هستند؛ همچنین دانش‌آموزان برای یکدیگر مشوق‌هایی فراهم می‌کنند تا به‌عنوان یک گروه کارکنند، به همدیگر آموزش دهند و از همدیگر یاد بگیرند [۴]. شش مؤلفه یادگیری مشارکتی را معرفی کرده‌اند: مؤلفه اول به هم وابستگی مثبت است؛ این مؤلفه بدان معناست که پیشرفت یک دانش‌آموز به پیشرفت دیگر دانش‌آموزان، وابسته است؛ مؤلفه دوم، مشارکت یکسان است؛ مشارکت یکسان به این معناست که هیچ دانش‌آموزی اجازه ندارد از نظر تحصیلی یا اجتماعی بر گروه، مسلط باشد؛ سومین مؤلفه، مسئولیت‌پذیری فردی است. مسئولیت‌پذیری فردی

به عبارت دیگر، دانش‌آموزان در جریان یادگیری و آموزش برای یادگیری بهتر باید فعال باشند؛ همچنین قادر می‌شوند تا یادگیرند چگونه در بحث‌های کلاس درس شرکت کنند، احساسات و نیازهای خود را بیان کنند و چگونه با دیگران ارتباط برقرار کرده، احساسات خود را به آنها انتقال دهند؛ همچنین احساسات و نظرهای خود را در گروه با صراحت و به طور منطقی بیان کنند [۲۸]. روش تدریس مشارکتی، عزت نفس، میزان تمرکز روی تکالیف، لذت بردن از کلاس و مدرسه و عشق به یادگیری را افزایش و وابستگی به معلم را کاهش می‌دهد [۲۹]. سه رویکرد تدریس مشارکتی سازمان‌یافته، تدریس مشارکتی غیرسازمان‌یافته و تدریس انفرادی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی مشخص شدند؛ در شرایط مشارکتی سازمان‌یافته، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ۵۰ درصد بیشتر از شرایط انفرادی است [۳۰]؛ همچنین روش تدریس مشارکتی، فرصتی مناسب را برای برقراری ارتباطی مستحکم میان دانش‌آموزان و فراگیری مهارت گوش کردن فعال و بحث و مذاکره منطقی و بیان احساسات آزادانه خود فراهم می‌سازد [۳۱]. در حال حاضر، تدریس مشارکتی با بسیاری از دیدگاه‌ها، از جمله مردم‌شناسی، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی رشد، زبان‌شناسی [۳۲] و روان‌شناسی پیوند خورده است [۳۳]. در زمینه یادگیری و تدریس مشارکتی، بیش از ۱۲۰۰ پژوهش انجام شده‌اند؛ از جمله پژوهش‌های کرامتی [۳۴]، گارسیا^{۱۹} [۳۵]، جانسون^{۲۰} [۳۶]، لونینگ^{۲۱} [۳۷]، نیکلاس^{۲۲} [۳۸]، وایودی^{۲۳} [۳۹]، جانسون^{۲۴} [۴۰]، جانسون^{۲۵} [۴۱]، اسمیت^{۲۶} [۴۲]، سیرفی^{۲۷} [۴۳]، ایوبی [۴۴]، کنعانی [۴۵]، شیخیانی [۴۶]، میرزاخانی [۴۷].

19 . Garcia
20 . Johnson
21 . Lonning
22 . Nichols
23 . Wahyudi
24 . Johnson
25 . Jonson
26 . Smith
27 . Sirfi

بهتر کسب می‌کنند، اعتماد به نفسی بیشتر دارند، مهارت‌های اجتماعی مثبت و قوی‌تری دارند و در درک مطالب و تسلط بر مهارت‌ها توانایی بیشتری دارند. آموزش مشارکتی از یادگیری محتوا و مهارت‌های تحصیلی فراتر می‌رود و به اهداف مهم اجتماعی توجه می‌کند [۹]. این عقیده وجود دارد که در آموزش مشارکتی، دو عنصر مهم وجود دارند: اول: انگیزه مشترک و دوم: کار مشترک، زیرا در این یادگیری سه نفر یا بیشتر برای کسب پاداش که به کوشش و موفقیت گروه، منوط است سهم‌اند [۱۰]. مطالعات اسلاوین^۱ [۱۰]، کوهن^۲ [۱۱]، کهن^۳ [۱۲]، استیونز^۴ [۱۳]، مسینری^۵ [۱۴]، رایان^۶ [۱۵]، فارل^۷ [۱۶]، گرین^۸ [۱۷]، رز^۹ [۱۸]، هرست^{۱۱} [۱۹]، هریت^{۱۱} [۲۰]، هاین^{۱۲} [۲۱]، هاناز^{۱۳} [۲۲]، زفران^{۱۴} [۲۳]، کاگان^{۱۵} [۲۴]، اسکومکار^{۱۶} [۲۵]، آنواییوز^{۱۷} [۲۶]، جانسون^{۱۸} [۲۷] از این عقیده طرف‌داری کرده‌اند. روش تدریس مشارکتی، عبارت است از: تشکیل گروه‌هایی کوچک از فراگیران که مجموعه‌ای از فعالیت‌های یادگیری را برای رسیدن به بالاترین سطح یادگیری خودشان و دیگران انجام می‌دهند. تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان بر مبادله فعال عقاید میان گروه‌های کوچک تأکیدی‌ورزد؛ این تعامل‌ها نه تنها موجب افزایش علاقه دانش‌آموزان به مدرسه و تحصیل می‌شوند بلکه در تقویت مهارت‌های اجتماعی و رشد تفکر انتقادی آنان نیز تأثیر دارند؛

1 . Slavin
2 . Cohen
3 . Kohn
4 . Stevens
5 . Mcinerney
6 . Ryan
7 . Farrell
8 . Green
9 . Ross
10 . Hirst
11 . Herried
12 . Payne
13 . Hanze
14 . Zofran
15 . Kagan
16 . Schumaker
17 . Onwuebuze
18 . Johnson

دختر و پسر سال اول متوسطه نواحی یک و دو شهر بندر عباس بود. شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش، نمونه‌گیری تصادفی مرحله‌ای بوده‌است. در این روش، ابتدا تعداد کل دانش‌آموزان در نظر گرفته شدند و سپس از ناحیه یک آموزشی براساس جنسیت دو دبیرستان انتخاب شدند. برای اجرای پژوهش، دانش‌آموزان در دو گروه روش تدریس سنتی و روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان تفکیک شدند. حجم نمونه، شامل ۱۲۸ نفر از دانش‌آموزان می‌شد که از این تعداد، ۶۴ نفر از آنها، دختر و ۶۴ نفر از آنها، پسر بوده‌اند؛ این پژوهش در گروه روش تدریس مشارکتی روی ۶۴ نفر و در گروه روش تدریس سنتی روی ۶۴ نفر از دانش‌آموزان اجرا شد.

ابزار پژوهش

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسش‌نامه جرئت‌آموزی گمبیریل و ریچی بوده‌است که در موقعیت گوناگون بالینی سودمندی خود را نشان داده‌است؛ این پرسش‌نامه خودگزارشی، دارای چهل ماده است و هر ماده آن یک موقعیت را که مستلزم ابراز رفتار جرئت‌مندانه است، نشان می‌دهد. در این پرسش‌نامه، از آزمودنی درخواست می‌شود، چهل موقعیت مورد نظر را در سه مرحله درباره خود ارزیابی کند. تحلیل عوامل توسط گمبیریل و ریچی نشان داد که این مقیاس، دارای روایی بالایی است و توانایی تمایزگذاری میان افراد جرئت‌ورزی بالا و پایین را دارد. اعتبار عاملی ماده‌های مختلف مقیاس بین ۳۹ درصد تا ۷۰ درصد و ضریب پایایی آن، ۸۱ درصد گزارش شده‌است. ضریب اعتبار این پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ و دونیمه‌کردن مورد بررسی قرار گرفته‌اند در پژوهشی که توسط حجازی و به‌پژوه انجام شده‌است. ضریب پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای دو قسمت مقیاس به ترتیب ۷۱ درصد و ۷۲ درصد محاسبه شده‌است؛ همچنین، روایی این آزمون در اجرای اولیه روی ۴۰ دانش‌آموز دختر و پسر در مقطع متوسطه اجرا شده که

کرامتی [۴۸]، ممبینی [۴۹]، تجربه‌کار [۵۰]، صمدی [۵۱]، پاکیزه [۵۲]، قدرتی [۵۳]، شعبانی [۵۴]، صحرانورد [۵۵]، کرامتی [۵۶]، هونگ^۱ [۵۷]، ونمن^۲ [۵۸]، ویتوریا^۳ [۵۹]، نیتیو^۴ [۶۰]، برتری یادگیری و تدریس مشارکتی نسبت به روش تدریس سنتی را تأیید کرده‌اند؛ اما آنچه در این میان، دارای اهمیتی بالاست، اجرای صحیح این روش در کلاس درس است. یافته‌های حاصل از این پژوهش می‌تواند برای متولیان و دست‌اندرکاران آموزش و پرورش، از جمله برنامه‌ریزان و البته معلمان، مفید فایده واقع شود. در این مطالعه، پرسش، این است که «آیا روش تدریس مشارکتی با تأکید بر جرئت‌آموزی در بیان، بر پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان درس دین و زندگی مؤثر بوده‌است؟».

پرسش پژوهش

آیا روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان باعث افزایش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر در درس دین و زندگی پایه اول دبیرستان می‌شود؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر، پژوهشی نیمه‌تجربی است که در آن از طرح چهار گروهی سولومون با گروه‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون استفاده شد. در طرح چهار گروه سولومون دو گروه آزمایش و دو گروه کنترل وجود دارد یکی از گروه‌های آزمایشی مداخله آزمایشی و پس‌آزمون دریافت کردند و گروه آزمایشی دوم پیش‌آزمون مداخله آزمایشی و پس‌آزمون دریافت کردند و در گروه گواه یک گروه پس‌آزمون و گروه دوم پیش‌آزمون و پس‌آزمون دریافت کردند [۶۱].

جامعه آماری، برآورد نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه پژوهش حاضر، شامل تمامی دانش‌آموزان

- 1 . Hung
- 2 . Veenman
- 3 . Vitoria
- 4 . Nattive

ضریب آلفای کرونباخ آن در حدود ۸۰ درصد محاسبه شده است؛ همچنین از دو روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان و روش تدریس سنتی به مدت ده هفته و ده طرح درس استفاده شد و نیز برای سنجش پیشرفت تحصیلی از نمرات نیمسال اول و نیمسال دوم تحصیلی استفاده شد [۶۲].

به منظور اجرای پژوهش، ابتدا ده طرح درس با توجه به محتوای مطالب کتاب دین و زندگی تهیه شد؛ سپس از پرسش‌نامه جرئت‌ورزی برای سنجش توانایی ابراز وجود و جرئت‌ورزی استفاده شد و براساس نمرات کسب‌شده از آزمون جرئت‌ورزی، دبیران، دانش‌آموزان را به گروه‌های پنج تا شش نفری به شیوه هم‌تاسازی، در گروه‌های آزمایش با پیش‌آزمون و پس‌آزمون (که قصد اجرای روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌ورزی در بیان را داشتند) تقسیم کردند.

یافته‌ها

این بخش، شامل یافته‌های توصیفی و استنباطی است. یافته‌های توصیفی شامل «محاسبه فراوانی، میانگین و انحراف معیار به دست آمده از اجرای آزمون روی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان» و یافته‌های استنباطی شامل «تحلیل کوواریانس متغیری (ANCOVA)» است.

• پرسش پژوهش: آیا روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان، باعث افزایش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر در درس

دین و زندگی پایه اول دبیرستان می‌شود؟
برای تحلیل این پرسش (جدول ۳) از روش آماری تحلیل کوواریانس استفاده شد، نتایج حاصل نشان می‌دهند که اثر اصلی روش تدریس در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با $p(0/112)$ و $f(3/124)$ معنی‌دار نیست و این بدان معنی است که تفاوت میان میانگین‌های روش‌های تدریس استفاده‌شده، معنادار نبوده است. اثر اصلی جنسیت در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با $p<0/001$ و $f(3/124)$ معنی‌دار است. اثر اصلی تعامل میان روش تدریس و جنسیت در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با $p(0/223)$ و $f(3/124)$ و بدین معناست که تفاوت میان میانگین‌های پس‌آزمون و پیش‌آزمون استفاده‌شده، معنادار نبوده است.

اثر اصلی آزمون در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با $p(0/022)$ و $f(3/124)$ معنی‌دار است؛ یعنی اینکه تفاوت میان میانگین‌های پس‌آزمون و پیش‌آزمون استفاده‌شده، معنادار بوده است. اثر اصلی آزمون بر جنسیت در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با $p(0/001)$ و $f(3/124)$ معنی‌دار است؛ یعنی اینکه تفاوت میان میانگین‌های نمرات دانش‌آموزان در پیش‌آزمون و پس‌آزمون استفاده‌شده، معنادار بوده است. اثر اصلی تعامل میان آزمون و جنسیت در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با $p(0/733)$ و $f(3/124)$ بدین معنی است که تفاوت میان میانگین‌های پس‌آزمون و پیش‌آزمون استفاده‌شده، معنادار نیست.

جدول ۱. جنسیت، فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد آزمودنی‌ها

شاخص	جنسیت	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد
روش تدریس مشارکتی	دختر	۳۲	۱۷/۶۳۲۸	۲/۵۰۹۶۵
	پسر	۳۲	۱۳/۲۵۰۰	۴/۴۶۸۰۸
روش تدریس سنتی	دختر	۳۲	۱۵/۸۵۹۴	۳/۶۷۰۴۴
	پسر	۳۲	۱۳/۰۰۷۸	۳/۸۶۶۹۸
کل	مشارکتی	۶۴	۱۵/۴۴۱۴	۴/۲۱۹۱۳
	سنتی	۶۴	۱۴/۴۳۳۶	۴/۰۴۷۴۰
		۱۲۸	۱۴/۹۳۷۵	۴/۱۴۸۸۱

جدول ۲. آزمون برابری واریانس نمرات پیشرفت تحصیلی

سطح معنی داری	Df(2)	Df(1)	F
۰/۰۰۲	۱۲۴	۳	۵/۱۰۴

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس برای بررسی تأثیر و روش تدریس و جنسیت بر پیشرفت تحصیلی

منابع	مجموع مجذورها	Df	میانگین مجذورها	F	سطح معنی داری	ضریب اتای سهمی
روش تدریس	۳۴/۱۴۳	۱	۳۴/۱۴۳	۲/۵۵۶	۰/۱۱۲	۰/۰۲۰
جنسیت	۴۲۴/۴۱۰	۱	۴۲۴/۴۱۰	۳۱/۷۸۷	۰/۰۰۰	۰/۲۰۵
روش تدریس * جنسیت	۲۰/۰۰۴	۱	۲۰/۰۰۴	۱/۴۹۸	۰/۲۲۳	۰/۰۱۲

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس برای بررسی تأثیر آزمون و جنسیت بر پیشرفت تحصیلی

منابع	مجموع مجذورها	Df	میانگین مجذورها	F	سطح معنی داری	ضریب اتای سهمی
آزمون	۷۲/۷۸۳	۱	۷۲/۷۸۳	۵/۳۹۱	۰/۰۲۲	۰/۰۴۲
جنسیت	۳۹۴/۸۲۳	۱	۳۹۴/۸۲۳	۲۹/۲۴۳	۰/۰۰۱	۰/۱۹۲
جنسیت * آزمون	۱/۵۷۷	۱	۱/۵۷۷	۰/۱۱۷	۰/۷۳۳	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان به پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان منجر شده و تفاوت میان میانگین‌های نمرات پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر معنادار شده است. پژوهش‌های انجام گرفته در ایران نیز نشان می‌دهند که پیشرفت تحصیلی دانشجویانی که به روش مشارکتی آموزش می‌بینند بیش از دانشجویانی است که به روش سنتی (سخنرانی) آموزش‌ها را دریافت کرده‌اند [۴۳]. پژوهش‌های انجام شده در مقطع متوسطه، ایوبی [۴۴]، کنعانی [۴۵]، شیخیانی [۴۶]، میرزاخانی [۴۷] و کرامتی [۴۸] از این نتیجه حمایت کرده‌اند؛ همچنین، پژوهش‌های مقطع راهنمایی ممبینی [۴۹]، تجربه‌کار [۵۰]، صمدی [۵۱]، قدرتی [۵۳]، شمعیانی [۵۴]، صحرانورد [۵۵]، کرامتی [۵۶] و هانگ [۵۷] از نتایج حمایت کرده‌اند و همسویی دارند؛ همچنین در مقطع دبستان، پژوهش ون‌من^۱، اما پژوهش قدرتی

[۵۳]، تفاوتی معنادار را میان آزمودنی‌های گروه مشارکتی و گروه سنتی در خودپنداری نشان‌دهنده است [۵۸]. پژوهش ایوبی نشان‌دهنده است که یادگیری مشارکتی به افزایش سطح حرمت به خود منجر می‌شود. پژوهش ایوبی و پاکیزه، اثر یادگیری مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی را مورد تأیید قرار داده‌اند؛ همچنین پژوهش‌های انجام شده در خارج از کشور که در زمینه یادگیری مشارکتی توسط استیونز [۱۳]، گرین [۱۷]، پایان^۲ [۲۱]، بارکلی^۳ [۲۸]، وایودی [۳۹]، جانسون [۴۰]، اسمیت^۴ [۴۲]، ویتوریا [۵۹]، نیتسو [۶۰] و به‌پژوه [۶۳] انجام شده‌اند، تأثیر یادگیری مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی را تأیید می‌کنند؛ از سوی دیگر، نتایج پژوهش گلیر^۵ [۸] خاطر نشان می‌سازد، دانش‌آموزانی که در گروه‌های مشارکتی فعالیت می‌کنند، انگیزه بیشتری برای یادگیری از خود نشان می‌دهند؛ البته در پژوهش ویتوریا

2 . Payan
 3 . Barkley
 4 . Smith
 5 . Gillies

1 . Veenman

منابع

- Schumaker, J.& et al . (2002). Social Skills and Learning Disabilities Association of America.
- Johnson, D. W., Johnson, R., & Holubec, E. (2008). Cooperation in the classroom (7th ed.). Edina, MN: Interaction Book Company.
- Woolfolk, A.E. (1987). Educational psychology (3rd ed) Englewood Cliffe, New jersey. prentice-Hall.
- Slavin, R.E. (2000). Educational Psychology theory and Practice. Boston: Allyn and Bacon.
- Johnson, D., Johnson, R. (1999). Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning. Boston: Allyn and Bacon.
- Boxtel, C., Linden, J. and Kanselaar, G. (2000). The use of textbooks as a tool during collaborative physics learning. The Journal of Experimental Education 69, 57-76.
- Saglam, M. and Millar, R. (2006). Upper high school students' understanding of electromagnetism, International Journal of Science Education 28, 543-566.
- Gillies, Robyan.M., Ashman, Adrian., Terwel, Jan. (2008). The teacher's role in implementing cooperative learning in the classroom, Springer Science. +Business Media, LLC.
۹. صفوی، امان‌الله (۱۳۸۲): روش‌ها و فنون و الگوهای تدریس؛ تهران: انتشارت سمت.
- Slavin, R.E. (1991). Group Rewards Make Group Work. Educational Leadership. 48.
- Cohen. Elizabeth , Brody, Celeste., Sapon-Shevin, Mara. (2004). Teaching cooperative learning , State University of New York.
- Kohn, A.. (1995). Punished by Rewards? Educational Leadership, 53(1).

بر این نکته تأکید شده است که مهم‌ترین تأثیر یادگیری مشارکتی، ایجاد نگرش مثبت در دانش‌آموزان نسبت به محیط و یکدیگر است و این نگرش مثبت هم، در دانش‌آموزان قوی و ضعیف از نظر تحصیلی ایجاد می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت که نتیجه به دست آمده از بررسی پرسش پژوهش درباره تأثیر الگوی تدریس پیشنهادی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مورد تأیید پژوهش‌های انجام شده قرار گرفته است [۵۹]؛ در تبیین این یافته، شاید بتوان گفت، به دلیل اینکه یکی از اهداف به کارگیری یادگیری مشارکتی، ایجاد فرصت لازم برای همه دانش‌آموزان در جهت استفاده بهینه از توان و استعداد و فرصت خود برای رسیدن به پیشرفت تحصیلی بیشتر است، لذا اینچنین به نظر می‌رسد و البته تحقیق‌ها نیز مؤید این نظرنند که یادگیری مشارکتی و الگوی پیشنهادی، یکی از مفیدترین روش‌های ایجاد خلاقیت و ابتکار دانش‌آموزان و نیز مجهز کردن آنها به قدرت درک همدلانه و تعامل صحیح و منطقی با همدیگر است، زیرا این روش، دانش‌آموزان را به نقد و بررسی و تسلط یافتن بر مطالب و ایجاد روابط تنگاتنگ با همدیگر و آموزش یکدیگر فرامی‌خواند؛ بنابراین، پیشرفت تحصیلی بالاتر در گروه یادگیری مشارکتی در مقایسه با آموزش سنتی قابل پیش‌بینی و مورد انتظار است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود، دست‌اندرکاران نظام آموزشی با برگزاری آموزش‌های ضمن خدمت برای آموزگاران و دبیران، آنها را با روش‌های مختلف یادگیری مشارکتی آشنا سازند. تا از این طریق، روحیه همفکری، تبادل نظر و پژوهشگری در میان معلمان و دبیران پرورش یابد. با توجه به نتایج این پژوهش، مبنی بر تأثیر روش تدریس مشارکتی با تأکید بر الگوی جرئت‌آموزی در بیان بر پیشرفت تحصیلی در درس دین و زندگی به برنامه‌ریزان پیشنهاد می‌شود که این روش را در دروس مختلف در مقطع متوسطه به اجرا گذاشته، نتایج آن را در فرایندی طولانی ارزیابی کنند.

24. Kagan, S. (1986). Cooperative learning and Socialcultural Factors on Schooling in Californial Department of Education, Beynnd Language: Social and Cultural Factors in Schooling Language Minority Students, Los Angeles.
25. Schumaker, J. & et al. (2002). Social Skills and Learning Disabilities Association of America.
26. Onwuebuze, A. (2001). Relationship Between Peer Orientation and Achievement Cooperative Learning-based Research.... Journal of Educational Research. 94.
27. Johnson, D., Johnson, R. (1999). Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning. Boston: Allyn and Bacon.
28. Barkley, EF. Cross, KP, Major, CH. (2005). Collaborative learning techniques :handbook for college faculty. Jossey. Bass. p.5.
29. Jacques, D. (2000). Learning in groups : a handbook for improving groups work. (3th ed). London : Kogan page.
30. Whicher, K.M., Nunnery, J.A. (1997). Cooperative learning in the classroom. The journal of Educa onal Research, Vol.91. No.1.
31. Cole, P. Chan, L. (1990). Methods and strategies for special educe on, Preen cue-Hall.
32. Grander, john, .N. and A .Jerome Jeweler. (2000). Your college experience: Wadsworth publishing company .U.S.A.
33. Vygotsky, L. (1978). Tool and symbol in child development, In M. cole V. Johnson. s. scriber & E. soubeman (Eds), Mind in society: The development of higer psychological processes. Cambridge: Harvard University Press.
۳۴. کرامتی، محمدرضا (۱۳۸۲)؛ نگاهی نو و متفاوت به رویکرد یادگیری مشارکتی؛ مشهد: انتشارات آیین تربیت.
35. Garcia, Gil Narro., McCardle, Peggy., Nixon, Stephanie M. (2007). Development of english literacy in spanish – speaking children. language, Speech & Hearing Services in Schools, 38 (3), 213.
13. Stevens, R.J and Slavin, R.E. (1995). Effects of cooperative learning approach in reading and writing. Elementary School Journal, 95, 3, 241-262.
14. Mcinerney, V., Mcinerney, D.M, Marsh, H.W. (1997). Effects of met cognitive strategy training within cooperative group learning context on computer achievement and anxiety: an aptitude- treatment interaction study. Journal of Educational Psychology, 89, 686-695.
15. Ryan, K., Cooper, J. (1998). Those Who Can Teach. Boston, New York.
16. Farrell, M. (1999). Key issues for primary schools. Rutledge.
17. Green, B. (1999). The effects on student's cognitive achievement when using the cooperative learning method in earth science classrooms. School Science Mathematics. Chun –Yen Chang: Ling Moue., 99.374-379.
18. Ross, A. (2000). Curriculum, Flamer Press, London and New York
19. Hirst, L.A., and Christy Slavic. (2000). Effective Language Education Practices and Native Language Survival. Center for Excellence in Education Northern Arizona University.
20. Herried, C. F. (2000). Why Isn't Cooperative Learning Used to Teach Science American Institute of Sciences. htm://www. Findarticles.com.
21. Payne, A .and Whittaker ,I. (2000). Developing Essentail Study Skills Prentice-Hall, England.
22. Hanze, M, and Berger,. (2007). Cooperative learning, motivational effects, and student characteristics: An experimental study comparing cooperative learning and direct instruction in 12th grade physics classes. Journal, Learning and Instruction, 17, .29-41.
23. Zofran, L. (2004). Cooperative learning in secondary Mathematics classroom. new York.

دانش‌آموزان پایه اول متوسطه در درس هندسه؛
دانشگاه تهران.

۴۶. شیخیانی، محمد و همکاران (۱۳۸۳)؛ «مقایسه اثرات یادگیری مشارکتی و آموزش سنتی بر عملکرد تحصیلی، یادداری مطالب، انگیزه پیشرفت و خودپنداره دانش‌آموزان سال دوم متوسطه نظری شهر بوشهر»، مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز؛ سال یازدهم، ش ۳ و ۴.

۴۷. میرزاخانی، محمد (۱۳۸۴)؛ «بررسی تأثیر روش یادگیری مشارکتی بر عزت‌نفس، مهارت‌های اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پسر سال سوم متوسطه»، فصلنامه روان‌شناسی دانشگاه تبریز؛ سال سوم، ش ۱۰، صص ۱۴۳ تا ۱۶۴.

۴۸. کرامتی، محمدرضا (۱۳۸۸)؛ «تأثیر یادگیری مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در موضوع انرژی در درس فیزیک»، فصلنامه روان‌شناسی و علوم تربیتی؛ سال سی‌ونهم، ش ۲، صص ۱۴۷ تا ۱۶۶.

۴۹. ممینی، رضا (۱۳۷۷)؛ مقایسه یادگیری مشارکتی با یادگیری انفرادی بر پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی سال سوم راهنمایی؛ دانشگاه علامه طباطبایی تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

۵۰. تجربه‌کار، مهشید (۱۳۸۰)؛ تأثیر تقویت گروهی و فردی در یادگیری مشارکتی و پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی دانش‌آموزان دختر پایه سوم راهنمایی شهر کرمان؛ دانشگاه علامه طباطبایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

۵۱. صمدی‌شال، لیلیا (۱۳۷۹)؛ مقایسه تأثیر روش آموزش مشارکتی با روش آموزش غیرفعال در پیشرفت تحصیلی درس عربی دانش‌آموزان پسر سال اول راهنمایی؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

36. Johnson, David, W. Johnson, Roger T. & Smith, Karl. (2007). The state of cooperative learning in postsecondary and professional setting. *Educational Psychology Review*, 19, 15-29.

37. Lonning, R. (1993). Effect of cooperative learning strategies on student verbal interactions and achievement during conceptual change instructions and in loth grade general science. *Journal of Research in Science Teaching*, 30,9, 1087-1101.

38. Nichols, J.D., and Miller, R.B. (1994). Co-operative learning and student motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 19, 2, 67-78.

39. Wahyudi & D. Treagust. (2001). Group Writing Task in Chemistry to Enhance Students Scientific Explanations and Their Attitudes Toward Science.

40. Johnson, David, W. Johnson, Roger T. & Smith, Karl. (2007). The state of cooperative learning in postsecondary and professional setting. *Educational Psychology Review*, 19, 15-29.

41. Johnson, David W. Johnson, Roger T. Smith. (2004). Cooperative in the College classroom. [On Line]. <http://www.University of Minnesota>.

42. Smith, Karl A. Waller, Alisha A. (2005). Cooperative Learning for New College Teachers. [On Line]. <http://www.ERIC Abstracts on Cooperative Learning>.

۴۳. صیرفی، نیلوفر (۱۳۷۴)؛ تأثیر یادگیری مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی تهران؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

۴۴. ایوبی، زهرا (۱۳۷۷)؛ مقایسه یادگیری مشارکتی و سنتی بر پیشرفت تحصیلی و حرمت خود دانش‌آموزان دختر پایه سوم متوسطه منطقه ده تهران؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

۴۵. کنعانی، شهباز (۱۳۷۸)؛ تأثیر روش تدریس مشارکتی و سخنرانی بر پیشرفت تحصیلی

57. Hung, Chin- Yun. (2000). The effects of cooperative learning and model Demonstration strategies on motor skill performance during video instruction, Office of Physical Education, Na onal chung cheng University, Vol 10. No.2.
58. Veenman, S., and others. (2000, 2002). The effects of cooperative learning on students learning, Educational Studies, Vol.26, Issue 3.
59. Vitoria, V.B. (1995). Gender Related Effects of cooperative learning in a Mathematics curriculum 12-16 Year- Olds, curriculum Students, Vol.27, No.6.
60. Nattie, A. (1994). Helping behaviors and math achievement gain of student's using cooperative learning. The Elementary School Journal, 94,3,285-297.
۶۱. سرمد، زهره و همکاران (۱۳۸۸)؛ روش‌های تحقیق در علوم رفتاری؛ تهران: انتشارات آگه.
۶۲. به‌پژوه، احمد و مسعود حجازی (۱۳۸۴)؛ «تأثیر برنامه جرئت‌آموزی گروهی در افزایش میزان جرئت‌ورزی و عزت‌نفس دانش‌آموزان کم‌جرئت»، فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره؛ ج ۶، ش ۲۳.
۵۲. پاکیزه، علی (۱۳۷۶)؛ «تأثیر یادگیری مشارکتی بر عملکرد تحصیلی و خودپنداره دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر»، روان‌شناسی تربیتی دانشگاه شیراز؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
۵۳. قدرتی، معصومه (۱۳۸۰)؛ مقایسه تأثیر یادگیری مشارکتی با یادگیری انفرادی در میزان یادسپاری، درک و فهم، تحلیل و قضاوت اطلاعات علمی درس علوم تجربی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهر قم؛ دانشگاه علامه طباطبایی تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
۵۴. شعبانی، حسن (۱۳۸۰)؛ تأثیر کارگروهی مبتنی بر حل مسئله در پیشرفت تحصیلی در درس علوم؛ دانشگاه تربیت مدرس، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
۵۵. صحرانورد، مریم (۱۳۸۰)؛ نقش استفاده از روش‌های فعال تدری تدریس علوم تجربی در پرورش روحیه پرسشگری، پژوهش و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی؛ دانشگاه علامه طباطبایی. پایان‌نامه دکتری.
۵۶. کرامتی، محمدرضا (۱۳۸۰)؛ «رقابت یا رفاقت در کلاس درس»، مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران؛ سال سی‌ویکم، ش ۲، پاییز و زمستان.